

IJsselmondse sporthelden

Het is opvallend dat de twee grootste sporthelden van IJsselmonde beiden schaatsers waren. Daarnaast heeft IJsselmonde natuurlijk ook veel met andere sporten. Bijvoorbeeld het voetbal. De Kuip staat in IJsselmonde, het Sportdorp heeft allemaal straatnamen met sporten er in. En op de Veranda is een aantal straten vernoemd naar oud-spelers van Feyenoord.

Siem Heiden en Teun Hooftman waren beiden zeer succesvolle schaatsers nog voordat ons land een grote rol ging spelen in het lange baan schaatsen. En ook voordat de televisie de eerste grote successen van Ard en Keessie de huiskamers binnen bracht.

Teun Hooftman

Teunis Hooftman, geboren op 17 augustus 1904, was de jongste telg uit een gezin met acht kinderen. Ze waren heel muzikaal en samen met zijn vader, broers en zus vormde Teun een kamerorkest. Hij speelde onder meer viool en mondharmonica. Teun woonde samen met zijn vrouw Lena aan de Koninginneweg, het echtpaar had geen kinderen. Van beroep was Teun expediteur en graanweger. Daarnaast was hij altijd druk met muziek en met sporten: hardlopen, schaatsen, roeien en zeilen.

Water

Als er geen ijs was, schaatste hij op zelfgemaakte rolschaatsen die sterk lijken op de huidige inline skates waar de topschaatsers vandaag de dag in de zomer op trainen. Maar Teun was ook een fervent wedstrijdzeiler. Hij haalde daar niet alleen mooie prijzen mee, maar speelde ook een rol in de organisatie. Bij de oprichting van Watersportvereniging IJsselmonde in 1933 was Teun de eerste voorzitter.

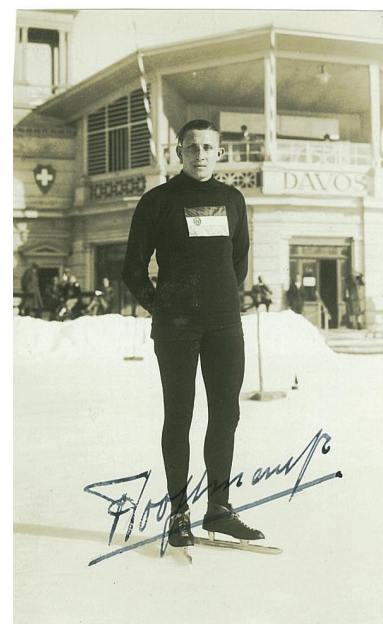
Water speelde dus een belangrijke rol in zijn leven, bevroren of niet. Het water komt ook nog op een andere manier terug bij de familie Hooftman. Teun's oudere broer Piet was namelijk jarenlang schipper op de veerpont van IJsselmonde naar Kralingseveer. Men noemde het veer toen ook wel 'het bootje van Piet Hooftman'.

Resultaten op de schaats

Op de Nederlandse kampioenschappen schaatsen allround mannen in 1929 won Teun de bronzen medaille, achter Siem Heiden (zilver) en Dolf van der Scheer (goud). Hij nam tussen 1928 en 1933 deel aan Europese en Wereldkampioenschappen, onder meer in Davos in Zwitserland en Oslo in Noorwegen.

Teun was in 1932 zelfs kampioen, namelijk provinciaal schaatskampioen van Groningen. Daar mocht toen iedere hardrijder in Nederland aan meedoen. Later werden het gewestelijke kampioenschappen, uitsluitend voor schaatsers uit het gewest zelf.

Teun was vooral erg sterk op de korte afstand. In 1929 stond voor de eerste keer het nationale record op de 500 meter op zijn naam: met 48,8 seconden snoepte hij 1,4 seconden van het oude record van Teun Boot af, om het record een week later nog eens 1,8 seconden scherper te stellen op 47,0 seconden. Op 8 december 1933 reed hij op de IJscub Kralingen in Rotterdam weer een nieuw Nederlands record: 46,6 seconden. Pas ruim twintig jaar later, in februari 1954, verbrak Cock van der Elst dat record met een tijd van 46,3 seconden.

Tuberculose

Teun heeft dat niet meer meegemaakt. Hij overleed op 43-jarige leeftijd op 20 juli 1948 aan de gevolgen van tuberculose, na jarenlang enorm met zijn gezondheid gekwakkeld te hebben. Maar ziek en verzwakt of niet, hij bleef altijd geïnteresseerd in de schaats sport en de kampioenschappen. Zo was Teun nog aanwezig bij de huldiging van de nationale schaatskampioen van 1947, Jan Langedijk. Bij de uitvaart van Teun was heel duidelijk hoe belangrijk het schaatsen in zijn leven was geweest. Zijn kist werd gedragen door zijn vrienden van de schaatsclub.

Siem Heiden

Siem Heiden werd op 12 maart 1905 geboren in IJsselmonde. Eén van Nederlands beste schaatsers in zijn tijd groeide op aan de Bovenstraat.

Hij maakte deel uit van de eerste ploeg sporters die Nederland in 1928 afvaardigde naar de Winterspelen in Sankt Moritz. Daarna nam hij deel aan vele Europese en Wereldkampioenschappen, waarbij 1933 een topjaar kan worden genoemd.

Hij behaalde in dat jaar een wereldrecord op de 5000 meter en werd eerste op de 5 kilometer tijdens het Nederlands kampioenschap.

Hij was een allround sporter die schaatste, voetbalde, schermde en aan atletiek deed en liefhebber was van wielrennen en boksen. Voor zijn moedige gedrag in de Tweede Wereldoorlog kreeg hij de zeer hoge militaire onderscheiding 'De Bronzen Leeuw'. Siem Heiden overleed op 3 augustus 1993, hij werd 88 jaar.

Winterspelen 1928

Het mag heel vreemd klinken dat Nederland dit wilde doen, maar het is heus. De Winterspelen bestonden namelijk nog maar net – sinds 1924 – en er was bij het IOC afgesproken dat het gastland van de Zomerspelen ook de feestcommissie zou zijn voor de Winterspelen. Omdat Amsterdam in 1928 gastheer was, werd er een onderzoek gestart naar de mogelijkheden van de Winterspelen in Nederland. De conclusie was - heel kort samengevat: er zijn geen mogelijkheden. Naar Zwitserland, dus.

Op de Olympische Winterspelen van 1928 deden voor de eerste keer Nederlanders mee: de schaatsers Siem Heiden en Willem Kos en de viermansbob – inclusief de heel erg vergeten sportheld Curt Alfred Richard van de Sandt. Daarvoor moesten ze naar het Zwitserse Sankt Moritz, waar eerder nog heel even was overwogen om die Winterspelen in Amsterdam te houden.

Nadat Heiden en Kos waren aangekomen, vonden ze uit dat de Nederlandse sportofficials alle bedden in het hotel voor zichzelf hadden gereserveerd, zodat de schaatsers op de grond en in een badkuip moesten slapen.

Heiden nam deel aan drie onderdelen op de Winterspelen van 1928. Op de 5000 meter zette hij zijn beste prestatie neer door als 11e te eindigen. Deze afstand was zijn favoriet, dit blijkt ook uit het wereldrecord dat hij vestigde in 1933. In Davos reed hij het drie jaar oude record van de Noor Ivar Ballangrud uit de boeken. Met 8.19,2 was hij ruim twee seconden sneller dan de Noor.

Redding van een prins

Eén van de toeschouwers tijdens de race van Heiden op de 5.000 meter tegen de Fin Backman was prins Hendrik. Omdat deze wedstrijd uitgroeide tot de spannendste van het schaatsstoernooi nodigde de prins de twee Nederlandse schaatsers uit voor een borrel. Hendrik en de schaatsers pakten nogal wat drankjes, waarna Koss en Heiden wat aangeschoten door de sneeuw naar hun badkuip waggelden.

Plots hoorden ze gerochel vanuit een sneeuwhoop. Wat er toen gebeurde, heeft Marnix Koolhaas in 2005 beschreven in het boek *De Blokjeslegger van Turijn*: 'Op de vraag *Wer sind Sie?* richt zich langzaam een lodderig gezicht omhoog dat het tweetal met een schrik herkent. Inderdaad, het is de prins der Nederlanden. Verkerend in een verregaande staat van dronkenschap en onderkoeling, en niet meer in staat om op eigen benen te staan. Terwijl Willem Kos

de wacht houdt bij de prins, spoedt Siem Heiden zich naar het dorp op zoek naar een arrenslee. En zo redden de eerste twee Nederlandse olympische schaatsers de echtgenoot van hun staatshoofd van een mogelijke bevriezingsdood.'

Om te voorkomen dat dit pijnlijke incident bekend zou worden, werden de schaatsers nog even benaderd door medewerkers van de prins. Koolhaas: 'Als de twee schaatsers een dag later met hun derde klas treinkaartjes op het station klaar staan om de lange teugreis naar het vaderland te aanvaarden, komt de adjudant van de prins hen nog eens persoonlijk bedanken. In de vorm van zwijggeld krijgt het duo zes sloffen sigaretten met gouden Hollandse leeuwjes toegestopt.' Ze hielden zich aan hun woord en zwegen. Heiden deed weer waar hij goed in was: schaatsen. In 1933 reed hij zelfs een wereldrecord op de 5.000 meter.

Geen razzia

In 1942 zou in Amsterdam het NK Schaatsen worden gehouden, maar vlak voor aanvang werd dit opeens afgelast en naar Zutphen verplaatst. In samenwerking met G.W.A. van Laer – erevoorzitter van de Schaatsbond – had Heiden dit besluit genomen. De officiële reden was dat er sneeuw op de baan zou liggen, maar daar denkt Koolhaas heel anders over. Het duo zou de tip hebben gekregen dat er tijdens het toernooi een Duitse razzia zou gaan plaatsvinden. Dat gebeurde vaker bij sportwedstrijden, omdat er zo in één keer heel veel jonge mannen konden worden opgepakt. Heiden en Van Laer hebben waarschijnlijk zelf de sneeuw op het ijs gelegd om een excuus aan te voeren, dat bij de Duitsers geen belletje zou doen rinkelen.

Siem Heiden sportprijs

Begin jaren '90 besloot de deelgemeente IJsselmonde een sportstimuleringsprijs in te stellen, een initiatief van de toenmalige portefeuillehouder sport Jan de Kloet: "Na het nodige speurwerk kwam de naam Siem Heiden naar voren. Siem Heiden? Nooit van gehoord. Toen bleek dat hij nog leefde; hij bleek stokoud te zijn. Ik ben hem gaan opzoeken en het eerste wat ik moest aanhoren was een tirade tegen (de voormalige gemeente) IJsselmonde dat het had bestaan hem nooit te eren voor zijn sportprestaties, niet één keer! Toen ik hem vertelde dat wij die omissie wilden goedmaken door een nieuwe sportprijs naar hem te vernoemen, straalde hij en was alles meteen weer goed. Bij de eerste prijsuitreiking was hij zelf nog aanwezig en kreeg hij een grote verrassing: aan Siem Heiden werd de erepenning van IJsselmonde toegekend, waarmee hij het ereburgerschap verwierf."

